

טקס יום הזיכרון לשואה ולגבורה 2012

שנים רבות אני משתתף בטקסים לציון יום השואה והגבורה אולם הטקס השנה מיוחד עבורי. בחג הסוכות האחרון, יחד עם תלמידי בית הספר התיכון שלנו, שחזרתי גם אני על אדמת פולין את צעדת המוות, שצעדו בני עמנו.

יחד עם התלמידים, המורים, ההורים והמלווים, הלכתי חרש במסלול המצמרר של יער לופוחובה. הצטמררתי בכיכרות השילוחים בוורשה, בקראקוב וברדומסקו. חשתי את האימה בגטו וורשה. נדהמתי מן השנאה והמשטמה שהובילו אל טבח היהודים בעיירה קילצה. חוויתי את תחושת המחנק בדירת המסתור בצנסטוחובה וברכבת המוות שחנתה ברציף בלודז' – ברדגאסט. גם אני הזלתי דמעה, כמו כולם, לנוכח סיפורי הזוועה המשתקים ששמענו בבלוק 19, במחנה הנשים B באושוויץ בירקנאו, שם סיפר המחנך אבי מונצרש את הסיפור הנורא של משפחתו, על אמו ושתי אחיותיה. קשה היה להשתחרר מן המראה האיום של רבבות הנעליים, המשקפיים, קצובות השיער, הפרוטזות, המזוודות המיותמות והטליתות הקרועות במחנה אושוויץ 1.

בדמיוננו חלפו כל העת שורות היהודים במחנה מיידנק שהוצאו מהביתנים השכם בבוקר, ובעוד הרמקול מנגן מוסיקת ריקודים, הם נורו בתוך הבורות. ושם, במחנה הארור הזה, בקור המצמית ששרר אותה העת במקום, כשחשכת הלילה מקדימה לרדת, קרעה את כולנו קריאת הקדיש הנשנקת של המחנך שמעון הלפרין. מבעד לגדרות המחנה נראו כה קרובים בתיה של העיר לובלין החיים את שגרת יומם, כפי שחיו אותם אז, כשמכונות הירי צלפו בלא רחם ובאכזריות רבה את יריות המוות בבני עמנו. ובצעדתנו שם, נביחות הכלבים נשמעו קרובות מאי פעם, כמו אז, בימים האפלים בהם שולחו הכלבים לקרוע פיסות מגופם של דיירי המחנה היהודים.

באוזנינו המה רעשן המחריד של רכבות המשלוח לטרבלינקה, ובתוכן האימהות שלנו, האבות שלנו, הסבים והסבתות. שלוה מחרידה קפאה שם, בעודנו משוטטים במרחבי המחנה המוסתר היטב בתוך היער. צמרות העצים וקינון הציפורים כמו הסתירו את הזוועה שהתרחשה רק לפני 73 שנים. שם, בתוך היער, הם הסתירו מעינינו את הילדים שלנו שלא זכו לילדות.

הנוסע היום בכבישיה של פולין, בכפרים ובערים, בין נופיה המלבבים והפסטוראליים של מדינה זאת, לא שומע את זעקת היהודים אשר הוכרחו לחפור בורות לעצמם. הם נרצחו והושלכו לבורות שכרו במו ידיהם. אבל אנחנו שמענו, אנחנו ראינו ולא הצלחנו להדחיק. בכל מקום בפולין ראינו לנגד עינינו את הצילום המפורסם והמוכר של אותו ילד יהודי מבוהל, שמרים ידיים מול קני הרובים הגרמנים. של אותו הילד שהיה רק אחד ממיליון וחצי ילדים. מיליון וחצי זוגות עיניים מבוהלות. כל אחד מהם עולם שלם של תקוות וחלומות, של אהבת אם ודאגת אב, עולם שהתהפך בבת אחת לעולם של אימה, סבל ומוות.

משנה לשנה פוחת לצערנו מספרם של ניצולי השואה החיים בקרבנו, אבל בד בבד גוברת ההערכה שלנו לגבורתם בשואה ולתרומתם לתקומה, וכן הצימאון לשמוע את סיפורם. זיכרון השואה הוא פסיפס של אלפי סיפורים, סיפורים קטנים ואישיים. ולפעמים, הזיכרון הוא חפץ קטן הטומן בחובו את זכרה של משפחה יהודית שהייתה ואיננה.

אווה מודבל הייתה ילדה בת שלוש כשהוריה קנו לה בובה ליום ההולדת. היא קראה לבובה גרטה, על שם האומנת שלה גרטווד. בחמש השנים הבאות חוותה אווה הקטנה חיי בלהות, היא הייתה כחיה נרדפת שנמלטת מיד הנאצים. איך עמדה ילדה כה קטנה בטלטלה המתמשכת? היא נעזרה בבובה גרטה, ששמרה על רוחה ואילו היא שמרה על הבובה מכל משמר. אביה של אווה נרצח ואילו אווה הקטנה ואימה ניצלו ואחרי המלחמה עלו לארץ. לימים נישאה אווה והקימה משפחה בישראל, אבל גם בהיותה אימא, ולאחר מכן סבתא, היא המשיכה לשמור

על בובתה הקטנה, אותה בובה שהיא נשאה עמה בכל תלאותיה בשואה וגם בנתיבי התקומה כאן בארץ, גרטה, הבובה היהודית.

לעת זקנה, ולאחר שכנועים רבים, מסרה אווה את הבובה גרטה למוזיאון יד ושם. היא כתבה במעמד מסירת הבובה: "בובתי, אולי את תוכלי לספר לאנשים, ובעיקר לילדים של היום, מה ראית ואיפה היית איתי. היום הפכת לחלק בלתי נפרד מהעם שקם לתחייה מתוך אש ועפר". אווה מודבל חיימוביץ' הלכה לעולמה לפני כשנתיים וחצי.

רבים מניצולי השואה לא השאירו אחריהם לא שם ולא זכר. חיית הטרף הנאצית טרפה אותם ואת סיפורם האישי, ואין מי שיספר את סיפור גבורתם. היו בהם המוזלמאנים, אותם יצורי אנוש תשושי כוח שלא צלחו עוד לעבודה וגורלם נחרץ למוות – בחניקה, בשריפה, ברעב או בכבשן, מאחר ולא יכלו עוד להביא תועלת לרייך הגרמני.

חובה עלינו לספר את סיפורם ולתעד את עדויותיהם של ניצולי השואה החיים בקרבנו. רבים מהם נוצרים עד היום בלבם את התופת שחוו ומתקשים ואף אינם מעוניינים לספר על האימה בה חיו. בראשית ימיהם במדינת ישראל התביישו לספר סיפורם, הם חשבו שמי שלא היה שם לא יבין ושמא ילעגו להם ולילדיהם. כל מה שרצו היה להיות כמו ילידי הארץ. רבים מהם, לעת זקנה, החלו משחררים רסיסי מידע. הניצולים ההולכים ומתמעטים חיים במציאות של שנת 2012, אולם במחשבותיהם הם חוזרים וחיים את העבר. אין חולק, שמסלול חייהם היום מושפע מכל שאירע בעברם. עברו עשרות בשנים מאז. אף על פי כן, נשארה פינה נסתרה אי שם עמוק, שממנה מתפרשת תוגה. משא חייהם הכבד מדריך אותם בשארית חייהם.

חובה עלינו לספר את סיפורם, חובה על כל ישראלי לעשות את המסע למחנות ההשמדה כדי לנסות להבין, כדי להבטיח שזכר השואה לא יימחה, שזכר השואה לא יישכח. חובה על כל ישראלי לצעוד במשעולי צעדת המוות ולומר נסעתי לשם לזכר הקורבנות; נסעתי לשם בעיקר למען ילדיי ולמעני.

אני נסעתי לפולין כדי לזכור ולא לשכוח. לזכור את הכל ודבר לא לשכוח. נסעתי לשם כדי לשמוע את תקיעת השופר המהדהדת במחנה טרבלינקה. נסעתי לשם כדי לראות את דגל ישראל מתבדר לו ברוח במחנה מיידאנק ולשמוע את שירת התקווה מתנגנת ומרעימה בעוז במחנה אושוויץ. נסעתי לפולין עם תלמידי עירנו כדי לשמוע את הזעקה "עם ישראל חי". נסעתי לשם כדי לומר לנאצים וממשיכיהם: ניצחנו. מדינת ישראל קמה והיא עובדה קיימת. מהרי האפר שלכם קמה לה מדינת העם היהודי ונצח ישראל לא ישקר, לעולם לא ישקר.